

A folyót tisztelni kell

Egy érdekes „vasmacskát” fabrikál, festegat sárgai üdülőjének udvarán Koszka Ferenc, aki a Béke-úszóház gondnoka. A Tisza kissé áradóan, hordalékot sodorva hőmpolyög alattunk, mellettünk. Nekem így is barátságos a folyó.

— Egy franciától lestem el ezt a típust — mutatja a szerkezetet —, s azért tartom jónak, mert leakadás esetén a biztonsági zsinór elszakad és kinyílik a macska.

Nézzük a folyót, s ahogyan futnak a habok, úgy pörgeti élete filmkockáit a férfi, a hajók és a vizek szerelmese. Nagyanya újságot hordott fél évszázadon át az alsóvárosi paprikásoknak, iparosoknak, kereskedőknek és tisztviselőknél. A Friss Újságot és a Pesti Hírlapot. Hat fillérért kapták, nyolcért adták. Később édesanyja vette át a munkát, s a Ferkó gyerek is segít, babakocsiban gurították a hírlapokat. Nostalgikusan említi, hogy nagyanya is, édesanyja is negyven-ötven esztendőn át hordta a híreket, de egyetlen nap sem voltak betegek. „Nem lehettek azok, mert egyszerűen nem lett volna senki, aki helyettesíti őket.”

— Engem, amikor elvégeztem a hatodik osztályt, csónakkészítő inasnak adtak a H. Kovács mesterhez. Összesen három csónaképítő volt a városban. Főleg két segédjé, a német származású Salczter és Steinbach vezetésű emberektől tanultam sokat. Főleg a vitorlásokban voltak kiválóak.

Az akkori úszóházak kerülnek szóba. Sorolja: — A Tiszai Evezős Egyesület, a Zsidó regatta, az SZTE, a Szónyi, a Takács, a Fészek Klub, amely az újságíróké volt, akkor az úgynevezett Fehér-Kék, és a legmodernebb, a Honvéd Tiszti Úszóház. Ha megjelent az úszóházban Shvoy altábornagy, a tisztnek még a vízben is vigyázni kellett állni.

Szakszerűen magyarázza el az akkori úszóházak és garázsok méreteit. Hosszabbak voltak, mint a mostaniak.

— Azért, mert a hajók is mások voltak. Leginkább a szandolinokat használták, a dublókettést, a skifet, az is igen hosszú volt, de még hosszabbak a nyolcasok. Kiváló cédrusfából építették a hajókat.

— *Hová lettek a régi úszóházak?*

— Érdekes, hogy a háborút, a frontot mind épségben átvészelték, később szedték szét. A szovjet katonák utasítására a pontonjaikat átkelő hídrah szerelték. A fősző deszkaanyagot elvihették azok, akik bontották. Szívesen mentek az emberek erre a munkára, mert kellett a tüzelő. A két magán úszóház „megúszták” a bontást, mert a pontonjai nem voltak alkalmasak a hídrah. Bár

azokat is vitték volna tüzelőnek, de a gazdáik baltával állták útjukat a túlbuzgó embereknek.

Koszka Ferencből végül is hajóács lett, mert mestere, H. Kovács másfél év után elzavarta. Akkoriban az inasnak vasárnap is be kellett menni a műhelybe. Valahogyan egyszer hiányzott Ferkó, de másnap már be se léphetett, a mester kíméletlen volt. Hódi Imre hajóács vette magához és ott is szabadult föl. A hajóépítés azonban végéig vált.

— Tizenhárom éves voltam, amikor elmentem a Lippai fatelepre és vásároltam négy szál deszkát. Kérdezték, mi lesz ebből gyerek? Mondtam, hogy csónak. Körülrohogtek. A szomszédunkban egy orvos lakott, az is kérdezte, mi lesz ez a tákolmány? Elsüllyedsz te azzal Ferkó. Nem én — válaszoltam dacosan, s fogadtam egy liter borbán, hogy átmenyek vele a Tiszán és vissza is evezek. Levitttem a csónakot a folyóra, jött a doktor úr is velem. Szépen átértem, és már visszafelé eveztem, amikor kiált a doktor, hogy Ferkó ül a szélére, hadd lássuk lehet-e belőle picézni. Boldogsággal odaültem, de egyből fölborultam. Átvillant az agyamon, ha én most kiúszok, akkor oda a ladik. Megfogtam a bal kezemmel, a másikkal meg kievickéltem. Hazaszaladtam átöltözni és folytattam az evezést. Lényegében ezzel kezdődött az én vízi életem, s azóta se tudom elképzelni a folyó nélkül, s hajók nélkül.

Aztán gyorsan peregtek az évek. A front átvonulása után a katonai kórházban segítkezett, még Kecskemétre is elment a szovjet katonákkal. Hívták később is, tartson velük, de Budapest felszabadulása után, mivel a kecskeméti hadikórház is tovább ment, ő hazatért. Hamarosan behívták katonának az utászokhoz. Eppen akkoriban ácsoltak egy úszóházat, s mint szakembert odavezényelték az őrszázadhoz. S ezzel elkezdődött Koszka Ferenc életének egy új szakasza, de ugyanakkor — lezserelés után — mások életében is meghatározó szerep jutott neki. A folyó ugyan barátságos az emberekhez, de veszélyes is tud lenni, ha lebecsülik, ha játéknak tekintik. Koszka Ferenc pontosan föl se tudja sorolni hány embert mentett ki a hullámokból.

Egy kötetet lehetne írni arról, hogyan, miként kerültek hullámsírba fiúk és lányok, középkorúak és idősebbek. Első mentése még katonakorában történt, s azóta — sajnos minden esztendőben akad.

— Az idén még nem volt — mondja, és kopog az asztal lapján.

Följegyzem a két kajakos fér-

fit, akik közül az egyik úszni sem tudott. Az egyetemista fiút, aki gyufagyári tutajok mellett fuldoklott, a két kenust, akiket egy oszlopnak vágott a sodrás, a „nagyvíz” idején, s csak Koszka Ferencnek köszönhetik az életüket. A tápéi komp melletti mentéseket, vagy a téli kikötő eseteit. Az ügyetlenektől az öngyilkosokig. S olykor az élet apróságai adtak „lehetőséget” a mentésre. Ha, nem sörözik a Rigóban, ha nem lép a vízbe azért, amiért az uszodai medencébe tilos belépni, akkor...

— Ez az eset valóban így történt. Vécét sehoh se lettem, hát uram bocsá a sörtől a folyóban is meg lehet szabadulni. A csónakom mellé álltam, a vízben, mintha azon matattam volna. De látom ám, hogy nem messze tölem egy férfi és egy nő összekapaszkodva kapkod, előbb azt hittem veszekednek, de látom, hogy komolyabb a dolog, a férfiarca már lila. Rosszul voltak, fuldokoltak. Parta vittem őket, később rendbe jöttek, elmentek, azt sem mondták, hogy köszönöm.

— *Gondolom, hogy a főnökei, vagy a hivatalos szervek viszont elismerték, kitüntették számtalanszor életmentéséért.*

Meglepődve hallgatom, hogy még dicséretet sem kapott életében, pedig fölsorolni is hosszú volna a listát. Miért?

— Azért, mert csak akkor ismerik el az életmentést, és akkor jár dicséret, jutalom, vagyküntetés, ha a mentő nem használ „segédeszközt”, vagyis csónakot.

— Majd legközelebb úszva mentek.

Hagyjuk a tragikus, s az elismerés indoklásánál a komikus dolgokat.

— *Milyen a Tisza?*

— A folyó barátságos, jó az emberhez, de tisztelni kell. Szelid is, de haragos is. Aki okosan viselkedik, megadja a tiszteletet, annak barátja és nem elltnsége. A vízi élet egészséges, aki szereti a folyót az közösségi ember is.

Mielőtt elköszönnék megkérdem Koszka Ferencet, hogy mi lett a Pamacs nevű kutyájával, amelyet egyszer a kotrókók hagytak „szárazon”.

— Sajnos kimúlt — mondja. — Olyan hűséges, korrekt és méltóságos, szerény kutyát még nem láttam. Emlékszem, amikor a netvenes árvíz idején Bokrosra voltam hajóvezető, s Pamacs az ifjúasági csónakháznál rálelt a biciklimre, s öt napig ott feküdt mellette.

— *Jól érzi magát Koszka Ferenc?*

— Nagyon, kedvem szerint élek és dolgozom, ma is azt csinálom, amihez a legjobban ragaszkodom, a hajók és a folyó világában kapok lélegzetet. Lehettem volna más is: katonatiszt, gazdasági vezető, vagy „valami szárazföldi” szakember. Hál’istennek nem lettem!

GAZDAGH ISTVÁN

Katona Judit két verse

Etűd

Bokrosodom. Föltámadok,
mint halálukból a fák.
Vastagszik, gyögyul gyökerem,
zöld korona nő fejemen,
a gallyamon virág.

Növekszem mindig ég felé,
virágzom, ráz a szél,
gyümölcsök terhe hűz, lehet,
de fölöttem mindig ott lebeg
az éles baltaél.

Hintaszék

Szél rázza, löki őket
— üvegfaon át nézem —
rázkódnak a viharban,
ringanak fehéren
és táncuk egyre gyorsabb.
Tűnt árnyal az ölében
előre dől az egyik,
a másik gyorsan hátra.
Versengenek remegve,
hintáznak dideregve
egymással csatázva.
Mínthogyha benne ülnék
és mi lennénk a holtak.
Tűnt árnyak ülnek bennük.
Talán ti ültök bennük
s te engem látsz remegni.
Elül a szél leállnak
a torz nádszék-böhöcök:
üres ülükben senki.

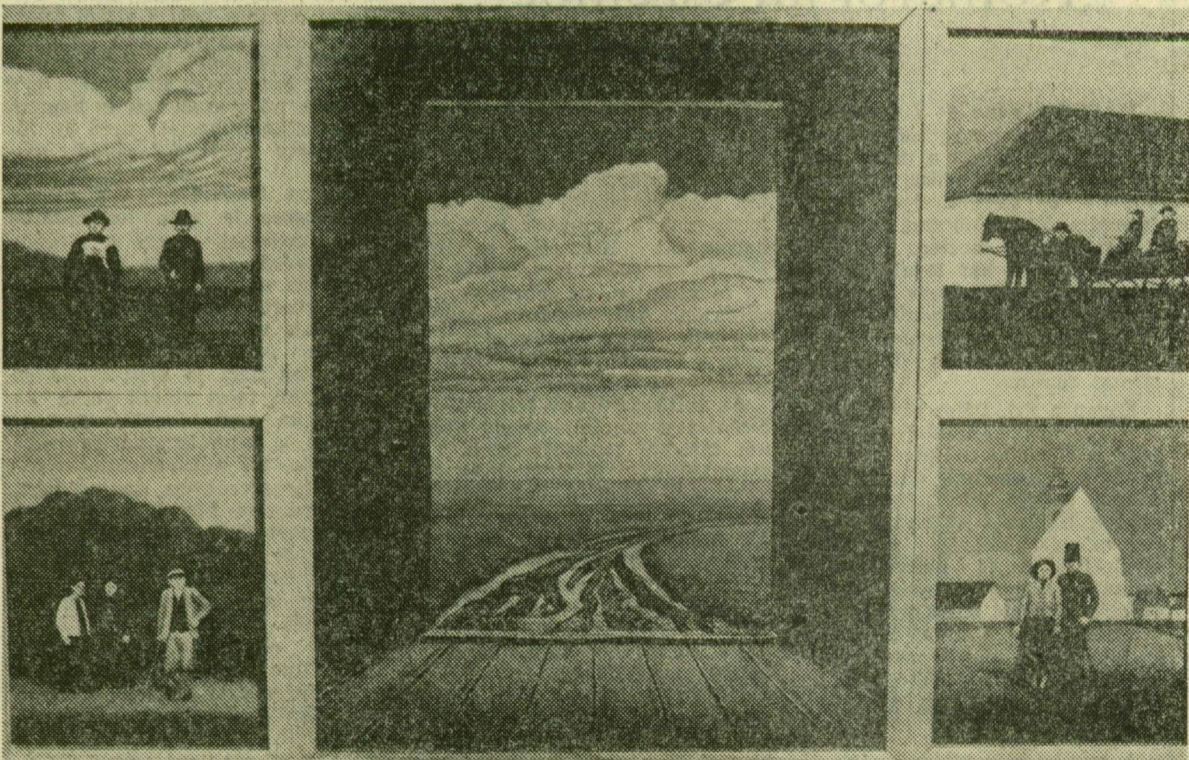
FÜLÖP ILONA RAJZA

Böröndi Lajos

Visszaszámlálás

a szelídített erdő
visszafogott zúgása
akár a háborzongatóan
csendes tenger
oly félelmetes

oly félelmetes
ahogy visszatartott
lélegzettel
fordul a föld

ZOLTÁNYI ISTVÁN: AJTÓ

L. TÓTH VALÉRIA: ELTÁVOLODÁS